

SFÂNTUL TEOFAN ZĂVORÂTUL

**VIAȚA DUHOVNICEASCĂ
ȘI
CUM O PUTEM DOBÂNDI
(*Scrisori*)**

Traducere din limba rusă: David Maria

Carte tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfințitului Părinte GALACTION,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

EDITURA EGUMENIȚĂ
Editura Cartea Ortodoxă

CUPRINS

Oglinda inimii unui zăvorât.....	5
1. Avertisment introductiv la promisiunea de a face schimb de scrisori despre viața duhovnicească. Folosul scontat.....	9
2. Mărturie despre cauza tăcerii. Sinceritatea necesară și simplitatea în scriere. Deșertăciunea vieții moderne.....	10
3. Pustietatea și limita vieții mondene.....	12
4. Viața mondenă ne lipsește de libertate și ține în robie pe cei care îi sunt fideli. Minciuna și egoismul – calități permanente ale vieții mondene.....	15
5. Cele trei părți ale vieții umane. Prima: viața trupească, organele și necesitățile ei; grija normală și cea excesivă față de trup.....	21
6. Cea de-a doua: viața sufletească și cele trei direcții principale ale ei. Prima direcție: cea gânditoare și genurile ei. Cunoașterea și știința. Direcția normală a rațiunii și rătăcirea pustiitoare a gândurilor..	25
7. Partea doritoare a vieții sufletești. Direcțiile ei. Stările bună și dezordonată ale capacității doritoare.....	30
8. Partea sensibilă – inima. Importanța inimii în viața unui om. Acțiunea patimilor asupra inimii.....	33
9. Cea de-a treia parte a vieții omului: viața duhovnicească. Manifestările cele mai importante ale vieții duhovnicești: frica de Dumnezeu, rușinea și setea de Dumnezeu.	38
10. Universalitatea credinței în existența Domnului ca manifestare a vieții duhovnicești.....	42
11. Acțiunea duhului asupra sufletului omului și fenomenele care au loc în regiunile gândirii, voci și inimii.....	45
12. Concluzii despre cele trei părți ale vieții umane. Posibilitatea trecerii dintr-o stare în alta și predominarea uneia sau altei părți a vieții. Predominarea trupescului și sufletescului ca stări păcătoase. Stăpânirea vieții duhovnicești ca normă a vieții adevărate.....	50

13. Adevărata fericire a omului – viața după duh. Cea mai subțire cămașă a sufletului care slujește de intermediar între el și trup și de mijloc de comunicare între suflete și lumea sfinților și a îngerilor. Starea luminoasă și întunecată a cămășii sufletului.....	56
14. Cămașa sufletului poate fi luminoasă sau întunecată, după dispoziția interioară. Exemple. Diavoli văd sufletele întunecate.	58
15. Cum aud sfinții rugăciunile noastre. Adaos despre rugăciune	61
16. Scopul suprem al vieții. Imaginea vieții conform scopului..	64
17. Despre comoara cerească. Viața plăcută lui Dumnezeu. Visul progresiștilor în ceea ce privește binele general și înșelăciunea lor.....	69
18. Importanța necesităților duhovnicești în cadrul altor părți a vieții omenești. Singura necesitate importantă. Stăpânirea duhului ca armonie naturală a tuturor necesităților, capabilă să ofere pace și liniște. Lipsa acestei liniști din lume. Confuzia generală și prăbușirea duhului. Embrionul acestei confuzii se primește la naștere	73
19. Păcatul primordial ca izvor al confuziei și dezordinii lăuntrice. Posibilitatea remedierii situației omului vătămat de păcat	78
20. Continuare. Explicarea neorânduiei introduse în natura omului de păcatul strămoșesc. Comunicarea cu Dumnezeu ca izvor al stăpânirii duhului asupra sufletescului și trupescului. Prin călcarea poruncii, omul s-a îndepărtat de Dumnezeu și a pierdut stăpânirea asupra sufletului și a trupului și a căzut pradă stăpânirii patimilor. Imaginea omului de după cădere, chinuit de patimi	81
21. Necesitatea uniunii cu Dumnezeu pentru mântuire. Omul singur nu este capabil s-o obțină. Duhul lui Dumnezeu săvârșește toate datorită jertfei aduse de Fiul lui Dumnezeu ...	86
22. Continuare despre restaurarea jertfelnică a omului căzut. Participarea Sfințelor Treimi la mântuirea noastră. Ordinea apariției sentimentelor bune de la Duhul lui Dumnezeu în omul mântuit. Participarea omului. Dorul de mântuire ca primă condiție de primire a ei	91
23. Semnele adevăratului dor duhovnicesc în comparație cu gelozia sufletească.....	97

24. Urări cu ocazia venirii Anului Nou. Necesitatea înnoirii și a curăției. Acestea le provoacă în noi dorul duhovnicesc.....	101
25. Gânduri cu ocazia sărbătorii Bobotezei. Tainica acțiune a harului primit de noi prin Taina Sfântului Botez.....	104
26. Continuare despre acțiunea tainică a harului de la Botez. Asemuiiri explicative ale harului cu aluatul din făină și cu focul din fier. Ajuns la maturitate, omul trebuie să consolideze înlăuntrul său harul lui Dumnezeu prin voie liberă. Pericolul opririi la jumătatea drumului. Decizia fierbinte de a sluji Domnului	107
27. Continuare despre dor și decizia liberă de a trăi după har. Centrul lăuntric. Luminarea cămășii sufletului. Diferitele etape ale acestei luminări	111
28. Explicarea prin pilde și exemple a deciziei libere de a trăi după har.	116
29. Decizia de a trăi după har nu trebuie să se limiteze la dorință, ci trebuie să fie urmată de pregătirea pentru trude și lupte, de aspirația de a obține cele dorite numaiedcât. Cel care decide trebuie să înceapă imediat și să continue cu răbdare și permanență	120
30. Descrierea situației lăuntrice luminate de har în cuvintele Sf. Macarie cel Mare. Metode de a trezi și de a întări decizia pentru o viață bună.....	124
31. Cum poți să menții aspirațiile pentru o viață bună. Citirea duhovnicească și meditația. Notarea gândurilor bune. Cum se poate evita rătăcirea gândurilor din timpul citirii și al rugăciunii. Amintirea neconținută de Domnul și de moarte...	129
32. Cel care s-a decis să pășească pe calea vieții bune trebuie să postească. Sfaturi despre postul corespunzător. Purtarea postitorului în biserică.....	134
33. Continuare despre post. Purtarea postitorului acasă	137
34. Continuare despre post. Pregătirea pentru spovedanie. Verificarea vieții	141
35. Continuare. Verificarea dispozițiilor inimii. Fixarea caracterului principal sau al duhului vieții proprii	145
36. Pregătirea desăvârșită pentru Tainele Spovedaniei și Împărtășaniei. Sentimentele necesare celui ce se pocăiește. Avertisment util despre fericita Teodora și vămile văzduhului.....	150

37. Hotărârea de a fi fără păcat trebuie să se contureze clar ca o aspirație de a acționa în toate după voia lui Dumnezeu. Pacea și bucuria robilor lui Dumnezeu. Evitarea deciziei incomplete de a trăi după voia lui Dumnezeu. Cel căldicel va fi respins de Domnul.....	156
38. Decizia necesară postitorului de a se închina Domnului se vede ca o reînnoire conștiinței a făgăduințelor făcute la Botez pentru noi de către alții	160
39. Orânduirea vieții nu constă în reconstrucția regulilor externe, ci în reînnoirea în duh, în pregătirea de a lupta cu obstacolele. Diferitele metode prin care vrăjmașul încearcă să abată pe cel care pășeste pe calea vieții adevărate	162
40. Diferitele cauze ale răcirii vieții duhovnicești	166
41. Ultimele sfaturi înainte de spovedanie și împărtășanie.	170
42. Felicitările și urările de bine pentru cel ce s-a pocăit și s-a împărtășit cu Sfintele Taine ale lui Hristos. Cel care a pășit pe calea vieții adevărate are nevoie de amintirea neîncetată de Dumnezeu	174
43. Cel care a pășit pe calea vieții adevărate, după pocăință și împărtășanie, trebuie să instituie pacea launtrică înlăuntrul său. Reguli pentru alungarea dezordinii launtrice: amintirea neîncetată de Domnul, decizia de a acționa în cele mari sau mici conform conștiinței și așteptarea cu răbdare a succeselor.	177
44. Precauții celui care pășeste pe calea adevărată. Veselia vieții primăvara. Din ce cauză mulți postitori nu se îndreaptă cu adevărat	182
45. Principala ocupație a celui ce pășeste pe calea vieții adevărate - rugăciunea. Sfaturi despre rugăciunea adunată ..	186
46. Reguli generale pentru cel ce a pășit pe calea vieții adevărate.	189
47. Pravila rugăciunii pentru cel ce a pășit pe calea plăcută lui Dumnezeu. Memorarea Psalmilor. Schimbarea rugăciunilor lungi cu cele scurte. Mătăniile.....	192
48. Cum să obții rugăciunea adunată. Pregătirea pentru direcția necesară rugăciunii	198
49. Treburile vieții. Cum să ne referim la treburile vieții ca ele să nu ne îndepărteze, ci să se îmbine cu slujirea lui Dumnezeu..	201
50. Continuare. Prin ce metode se poate trezi în noi amintirea neîncetată de Dumnezeu.....	205

51. Cum să îndreptăm faptele vieții și obiectele spre folos duhovnicesc	208
52. Amintirea de Dumnezeu trebuie să ducă la sentimentul de căldură sau la iubirea fierbinte pentru Dumnezeu	212
53. Patimile sunt piedică pentru ca duhul să se umple de iubire pentru Dumnezeu	215
54. Despre lupta cu patimile.....	218
55. Continuare la lupta cu patimile	221
56. Chiar și cele mai mici acțiuni ale patimilor trebuie să fie alungate. Mânia permisă.....	225
57. Diferitele grade de dezvoltare a patimilor: gândurile, sentimentele, dorințele și acțiunile pătimase. Lupta cu ele	229
58. Importanța rugăciunii în lupta cu gândurile pătimase. Exemple.....	236
59. Fragmente din Cuviosul Isihie despre lupta cu patimile...	241
60. Cum să acționăm dacă în timpul luptei cu patimile se infiltrează înlăuntrul nostru gânduri și dorințe pătimase. Curățirea inimii	247
61. Vegherea auzului și a văzului. Cum să distrugi impresiile rele ale celor auzite și văzute.....	251
62. După direcționarea spre lupta gândurilor cu patimile, este nevoie de sfaturi pentru o luptă activă cu ele. Cel mai util stil de viață exterior în lupta cu patimile. Sfârșitul conversației despre lupta cu patimile	255
63. Treburile din casă. Cântatul și muzica.....	258
64. Singurătatea. Cum să eviți plictiseala. Citirea și studierea științelor	261
65. Extrase din scrierile Cuviosului Pimen despre viața plăcută lui Dumnezeu, despre învingerea patimilor și sădirea virtuților	263
66. Călătoria la Lavra Sfântului Serghie. Sfaturi celor ce se roagă.....	269
67. Mângâierea celui ce se roagă. Sfaturi despre spovedania amănunțită.....	273
68. Bârfa și vorbele omenești. Necesitatea unui bun sfătuitor. Pericolul permanent din cauza dușmanului.....	276
69. Neliniștea și frica. Distracțiile nevinovate. Separarea de oamenii răi. Apostolul englez din secta penticostalilor. Înșelăciunea sa.....	279
70. Despre citirea cărților lumești și celor duhovnicești.....	283

71. Răcirea rugăciunii. Rugăciunea neglijentă și grăbită. Cum pot fi evitate. Rostirea rugăciunilor memorate	287
72. Promisiunea ruperii de lume. Cum să te porți între decizia și înfăptuirea promisiunii	291
73. Continuare. Odată ce ai dat promisiunea fecioriei, trebuie să te ții de cuvânt. Măreția fecioriei.....	293
74. Sfaturi pentru cei ce se avântă spre viața de mănăstire. Diferitele tipuri de osteneți ale vieții feciorești. Așteptarea cu răbdare și pregătirea de acasă pentru viața de mănăstire	297
75. Șiretlicurile vrăjmașului de a ne îndepărta de viața retrasă. Cum pot fi respinse.....	300
76. Ispita din partea necredincioșilor. Dezmințirea comentariilor lor „înțelepte”	303
77. Ispita din partea neplăcerilor de acasă. Supunerea față de părinți ca pregătire pentru ascultarea din mănăstire	307
78. Ispita din partea nedreptăților și calomniilor cauzate de străini. Răbdarea acestora. Avertisment celor ce doresc să plece din casa părintească în libertate	310
79. Ultimele griji și neliniști. Lăsarea în mâinile Domnului a destinului nostru, cu rugăciune și curaj împotriva vrăjmașului, care ne ispitește	314
80. Calmul de după furtuna ispitelor cauzată de vrăjmaș. Reîntoarcerea la țară. Ultimul sfat	318

Difuzare:

S.C. EGUMENIȚA S.R.L. Galați

Tel/Fax: 0236.326.730

E-mail: editura@egumenita.ro

www.egumenita.ro

Editura Egumenița
I.S.B.N. 978-973-8926-44-8

Editura Cartea Ortodoxă
I.S.B.N. 978-973-1710-69-3

Oglinda inimii unui zăvorât

Ce sunt monahii? „Sunt ființe egoiste care au părăsit lumea pentru că nu au știut să îi facă față.” „Sunt niște lași care nu au avut curajul să se lupte cu dezordinea și cu mizeria din societate și au preferat să evadeze.” „Sunt oameni lipsiți de iubire, care au fugit din lume tocmai pentru că nu puteau iubi.” Seria răspunsurilor de acest gen ar putea continua... Pentru că mulți din oamenii de astăzi au o percepție denaturată asupra sensului vieții creștine, sunt incapabili să înțeleagă sensul culmii viețuirii creștine – care este monahismul. De aici disperarea părinților ai căror fii sau fiice aleg, uneori abrupt, calea monahală.

Monahismul este, de fapt, o cale a iubirii, nu a egoismului. Așa cum i-a spus Maica Domnului starețului Partenie de la Pecerska, monah este cel care se roagă pentru toată lumea.

Citind scrisorile de față, vom cunoaște inima unui zăvorât, inima unui sfânt care – cu grija unui părinte – încearcă să dea celor din lume sfaturi duhovnicești. Zăvorârea Sfântului Teofan nu a însemnat o uitare a celor din lume, o lepădare de cei din lume, ci doar o lepădare de patimile lumii.

Unii consideră zăvorârea, ca și retragerea în pustie, un act nebunesc, aproape sinucigaș. Dar pentru Sfântul Teofan, ca și pentru toată mulțimea de

pustnici și zăvorăți, e un act de dăruire lui Hristos. E un act făcut cu deplină responsabilitate... De altfel, mulți dintre învățații zilelor noastre ar trebui să își recunoască micimea în fața Sfântului Teofan. Citind scrisorile lui, ar trebui să recunoască că el e învățatul și ei sunt neînvățați.

După cum a afirmat părintele Adrian Rymarenco - unul din ucenicii sfinților stareți de la Optina -, scrisorile acestea au fost adresate unei tinere doamne din lumea bună în viața căreia a apărut impulsul unei schimbări. Aflându-se la un bal, în mijlocul sălii de dans, tânăra respectivă a înțeles deșertăciunea acestei lumi, a înțeles că toată agitația pățimașă nu are rost - că sufletul, fiind nemuritor, nu trebuie întinat cu desfătări lumești. Și, în urma acestei schimbări, ea a pornit o lungă corespondență cu Sfântul Teofan, în cele din urmă ajungând chiar să își încununeze căutările duhovnicești prin intrarea în monahism.

Merită amintit faptul că lucrarea de față s-a aflat între lecturile de suflet ale Cuviosului Serafim Rose, Noul Filosof de la Platina. Părintele Serafim observase că multe din scrisori conțin răspunsuri pentru frământările tânărului american din zilele noastre. În aceeași măsură conțin răspunsuri și pentru tinerii români, care se află într-o stare de debusolare ce se generalizează.

Dacă prima ediție a acestei cărți, tradusă după versiunea în limba engleză tipărită de Frația Sfântului Gherman de Alaska și apărută la Editura Bunavestire din Bacău în anul 1999, a avut parte de o bună primire

în rândurile cititorilor, s-a conturat dorința de a avea o traducere făcută direct după original.

În ce măsură poate ajuta acest volum? Un lucru îl știm sigur: cartea de față a salvat viața unui om. Un tânăr rus a vrut să se sinucidă, influențat fiind de lecturile din Nietzsche. A plecat de acasă pe ascuns și s-a dus pe o moșie a familiei sale, pregătindu-și moartea. Totuși, o rudă de-a sa, o monahie în vârstă, a trecut pe la el și i-a lăsat, ca din întâmplare, cartea cu scrisorile Sfântului Teofan. Tânărul a fost atât de marcat de cele citite, încât nu numai că a ales să rămână în viață, ci a ales calea monahală, intrând în obștea mănăstirii Optina. Numele lui de monah a fost Vincențiu.

Așa cum Dumnezeu l-a chemat pe acest tânăr spre El, prin această carte, tot așa poate să cheme și pe alți cititori spre același drum.

Monahismul nu este o cale pentru care toți sunt potriviți. Dar toți creștinii sunt chemați să ducă o viață jertfelnică. Și, astfel, într-o anumită măsură, viața fiecărui creștin poartă în ea o bucată din aluatul râvnei monahale.

Sfântul Teofan Zăvorățul a avut mulți fii și urmași duhovnicești, între cei mai cunoscuți numărându-se Teofan, Arhiepiscop de Poltava, Teofan, teolog pustnic athonit din Karoulia și preotul Teofan din Solikamsk, noul mucenic pentru Hristos.

Fie ca, pentru rugăciunile Sfântului Teofan Zăvorățul, cititorii acestei cărți să meargă pe calea arătată aici, să înțeleagă ce au de făcut, să schimbe ce e de schimbat. Și să pună început bun...

Editorul

1.

*Avertisment introductiv la promisiunea
de a face schimb
de scrisori despre viața duhovnicească.
Folosul scontat*

După ce, înaintea plecării dumneavoastră la Moscova, am convenit să discutăm în scris despre lucrurile de care aveți nevoie, era firesc să aștept ca, ajunsă la destinație, să-mi dați de veste despre sine și noua locație. Am așteptat și aștept încă, dar a trecut ceva timp și n-am primit nimic. Ce s-a întâmplat? Sunteți sănătoasă? Maica Domnului să vă apere. Nu cumva v-ați schimbat intențiile? Totul e posibil, chiar și acest lucru. Din această cauză vă și scriu acum: dacă s-a întâmplat aceasta și dacă vă e teamă că o să mă împovărați sau altceva de acest fel, alungați din minte acest gând. Nu va fi pentru mine o povară să vă scriu despre aceste lucruri; dimpotrivă, îmi va face o imensă plăcere, aducând o oarecare diversitate în obiceiurile mele. Iar dacă nu se va întâmpla ce am plănuit, o să simt ceea ce simte un om care are o pagubă sau a pierdut ceva. Nu o să vă explic de ce, dar repet că așa va fi și așa trebuie să fie. Se cuvine nu să vă dau doar un sfat, ci să vă cer: scrieți-mi. Nu vă așteptați la înțelepciune multă, însă examinarea celor necesare vă va aduce mult folos, înviind în minte acest domeniu și concentrându-vă asupra lui cu înflăcărare și cu o

energie deosebită. Și care este folosul? Dacă există probleme în viață, acest lucru se întâmplă nu atât din cauza minții și inimii rele, ci din lipsa râvnei și a geloziei pentru cele utile.

Deci, scrieți-mi.

2.

Mărturie despre cauza tăcerii.

Sinceritatea necesară și simplitatea în scriere.

Deșertăciunea vieții moderne

Iar eu mă pierdeam în presupuneri; ce putea să fie? Iată ce! Bunica a fost puțin bolnavă. Ei bine, „bunica” e un cuvânt victorios. Pentru nepoțele nu există loc mai călduros decât la bunica, iar pentru bunica nu există persoane mai dragi decât nepoțelele cumiți. Și pentru aceasta trebuie să li mulțumim lui Dumnezeu. Iar dumneavoastră bucurați pe bunica cât mai des și ascultați cu atenție ce spune. Bătrânele au înțelepciunea câștigată din experiențele și greutățile vieții și, de multe ori, din întâmplare, în propoziții simple, ne oferă niște lecții atât de înțelepte, pe care, și în cărți de le-ai căuta, nu le vei găsi.

Chiar dacă ați prezentat o explicație foarte satisfăcătoare privind cauza pentru care nu mi-ați scris atâta timp, însă trebuie să vă dau un mic canon în privința îndreptării. Cred, totuși, că o să vă raportați mai bine în ceea ce privește îndreptarea dacă o să vă mulțumesc că mi-ați scris și pentru ce mi-ați scris. Și vă mulțumesc.

Promiteți că o să fiți sinceră. Bine! Sinceritatea este primul lucru într-o corespondență, altfel nici nu avea rost să o începem. Scrieți totdeauna, fără a sta pe gânduri, tot ce aveți în suflet și, în special, expuneți pe larg problemele care se ivesc în minte și încep să ceară o rezolvare iminentă. Atunci o să primiți și răspunsuri, la fel cum pământul însetat primește apa. Aceasta e cea mai bună metodă de a primi și de a întări în suflet înțelesuri ce pot explica esența lucrurilor pe care cu ochii minții le credem necesare. Și ce rost ar avea să vă scriu, dacă eu v-aș scrie despre una, iar sufletul dumneavoastră ar fi interesat de altceva? Ar fi vorbe în vânt, o conversație între doi oameni care, stând spate în spate, vorbesc despre ce vede fiecare. Noi chiar am convenit că nu ne vom distrage și nu vom face planuri și teorii, ci vom discuta în funcție de ce ne va rezerva viața. Așa o să înaintăm pas cu pas.

Mi-ați scris: „Văd preștiț în fața ochilor. Acum două zile – spuneți – mi s-a întâmplat să particip la obișnuitele distracții sociale: am fost la teatru, m-am plimbat, am fost la o serată. Și ce comentarii, ce discursuri, ce discuții înțelepte, ce maniere în discuții! Totul mi-e străin și mă doare capul de la atâtea comentarii”. Acesta e primul efect, dar fiți atentă. Impresia pe care ați avut-o, după o viață liniștită la țară, este perfect normală. Aș spune chiar: pe aceasta să vă bazați ca să aflați unde este adevărul și unde e minciuna, dar nu pot ști ce aveți în minte. Poate la suprafață dezaprobați asemenea obiceiuri, însă în suflet le regretați și doriți să le retrăiți. Viața pe care ați văzut-o parțial are o trăsătură ciudată: deși omul

știe că nu e doar ceea ce se vede, insistă, ca un drogat, care știe că va deveni ca un nebun, dar tot ia opium și poate din această cauză îl și ia.

Dumneavoastră ce simțiți? Vă atrage acest lucru? V-ar plăcea să vă petreceți viața astfel? Vă rog să-mi scrieți despre aceasta și aș vrea adevărul.

3.

Pustietatea și limita vieții mondene

Ce mult m-a bucurat răspunsul dumneavoastră! „Nu mă atrage, dimpotrivă, mă respinge. Nu o singură zi m-am simțit frântă, sufletul meu se chinuia și suferea, iar eu nu puteam să mă împac cu mine însămi. Cu greu mi-am revenit”. De ce nu mi-ați scris acest lucru și data trecută? Tăcând, mi s-a părut că dumneavoastră ascundeți tânjirea sau vreun ghimpe. Să dea Dumnezeu ca acest sentiment de respingere a vieții mondene și a petrecerilor lumesti să dăinuiască totdeauna în sufletul dumneavoastră. Dar e posibil să vă și placă.

Este evident că nu vă este interzis contactul cu o astfel de viață. A doua oară nu va fi la fel de distrugătoare și de tulburătoare, a treia oară – și mai puțin, iar mai apoi va deveni obișnuință, cum se spune și despre băutură: primul păhărel, cu parul, al doilea, ca un șoim, iar apoi – dă-i înainte. Ce credeți că simt cei care intră într-o tutungerie? Îi ustură ochii, îi mănâncă nasul, nu pot să respire. Dar cei

care fărâmițează tutunul nu mai simt nimic; chiar și cei care intră pentru prima dată, stând puțin, nu mai mijesc, nu mai strănută, nici nu se mai strâmbă, ca mai apoi toate aceste incomodități să dispară de tot. Vedeți să nu se întâmple la fel cu ceea ce v-a tulburat liniștea rânduiei vieții dumneavoastră!

Parcă ați ghicit răspunsul și spuneți: „Nici nu mă gândesc să mă împac cu o astfel de viață. Mă uit în jur și descopăr că asta nu e viață. Nu pot să explic, dar mă încredințez că asta nu e viață. E multă mișcare, dar viață nu există! Și mașina mea de cusut lucrează, dar ce viață are?” Ce idee minunată a zămislit căpșorul dumneavoastră blond. Acum pot considera promițătoare situația dumneavoastră. Sentimentul însă este fragil și se poate schimba. Dar când în ajutor vine ideea de bază, atunci ea se consolidează și, odată cu ea, și sentimentul. Amândoi sunt asemănători unei cetăți. Dar ca aceasta să fie mai trainică, trebuie să înțelegeți de ce acea viață nu are viață. Dacă vom continua să corespondăm, atunci cu timpul o să lămurim acest lucru; acum vă spun doar: nu există viață în acea viață pentru că ea nu se ocupă și nu hrănește toate aspectele vieții omenești, ci numai o mică parte, cea care e pe ultimul loc, sau, mai bine zis, cea de la periferie, fără a aborda principalul. Viața unui om e complicată și cu multe aspecte. Există unul trupesc, unul sufletesc și unul duhovnicesc. Fiecare aspect are puterea sa și necesitățile sale, mijloacele și folosirea lor, dar și satisfacții. Doar atunci când toate puterile noastre sunt în mișcare și toate necesitățile sunt satisfăcute, omul trăiește. Atunci când în mișcare nu e decât o părticică a puterilor și numai o părticică a